

הַלְבוֹת תַּפְלָה וּבִרְכַּת כּוֹהֲנִים

יֵשׁ בְּכֻלָּן שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה : (א) לַעֲבֹד אֶת ה' בַּתַּפְלָה בְּכָל יוֹם ;
(ב) לְבָרֵךְ כּוֹהֲנִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם. וּבְאֹר שְׁתֵּי מִצְוֹת אֵלוֹ
בְּפָרָקִים אֵלוֹ.

הַלְבוֹת תַּפְלָה פָּרָק א

א. מִצְוֹת עֲשֵׂה לְהַתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר "וַעֲבַדְתֶּם, אֶת ה'
אֱלֹהֵיכֶם" (שמות כג, כה) : מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁעֲבוּדָה זֹה הִיא
תַּפְלָה, וְנֶאֱמַר "וּלְעַבְדּוֹ, בְּכָל-לְבַבְכֶם" (דברים יא, יג) ; אָמְרוּ
חֲכָמִים, אִיזֹו הִיא עֲבוּדָה שְׁבִלֵב, זֹה הִיא תַּפְלָה. וְאִין מִנִּין
הַתַּפְלוֹת מִן הַתּוֹרָה, וְלֹא מִשְׁנָה הַתַּפְלָה הַזֹּאת מִן הַתּוֹרָה. וְאִין
לַתַּפְלָה זְמַן קָבוע מִן הַתּוֹרָה ; וּלְפִיכָן נָשִׁים וְעַבְדִּים חִיבִין
בַּתַּפְלָה, לְפִי שֶׁהִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה שְׁלֹא הַזְמַן גֶּרְמָה.

ב. אֵלֹא חִיּוּב מִצְוָה זֹו, כִּן הוּא שִׁיחַ אָדָם מִתְפַּלֵּל וּמִתְחַנֵּן
בְּכָל יוֹם, וּמַגִּיד שְׁבַח וְשִׁלְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחֵר כִּן שׁוֹאֵל
צָרָתוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן בְּבִקְשָׁה וּבִתְחִנָּה, וְאַחֵר כִּן נוֹתֵן שְׁבַח
וְהוֹדָיָה לַה' עַל הַטּוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לוֹ : כָּל אֶחָד כְּפִי כּוֹחוֹ.

ג. אִם הָיָה רָגִיל, מְרַבֵּה בִּתְחִנָּה וּבִקְשָׁה ; וְאִם הָיָה עָרֵל שְׁפָתַיִם,
מְדַבֵּר כְּפִי יָכֵלוֹ וּבְכָל עֵת שִׁירָצָה. וְכֵן מִנִּין הַתַּפְלוֹת, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד כְּפִי יָכֵלְתוּ יֵשׁ שֶׁמִּתְפַּלֵּל פַּעַם אַחַת בַּיּוֹם, וְיֵשׁ שֶׁמִּתְפַּלֵּל
פַּעַמִּים הַרְבֵּה. וְהַכֹּל הָיוּ מִתְפַּלְלִים נֶכַח הַמִּקְדָּשׁ, בְּכָל מְקוֹם
שִׁיחָה. וְכֵן הָיָה הַדְּבָר תָּמִיד מִמֶּשֶׁה רַבֵּנוּ, עַד עַזְרָא.

ד. פִּיּוֹן שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל בִּימֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר הָרָשָׁע, נִתְעַרְבוּ בְּפָרַס
וַיּוֹן וּשְׂאָר הָאֻמּוֹת, וְנִלְדּוּ לָהֶם בָּנִים בְּאַרְצוֹת הַגּוֹיִים ; וְאוֹתָן
הַבָּנִים נִתְבַּלְבְּלוּ שְׁפָתָם, וְהִיתָה שְׁפַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִעֲרַבְתַּת
מִלְשׁוֹנוֹת הַרְבֵּה. וְכִיּוֹן שֶׁהָיָה מְדַבֵּר, אֵינּוּ יָכוֹל לְדַבֵּר כָּל
צָרָתוֹ בְּלִשׁוֹן אַחַת אֵלֹא בְּשִׁבּוּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר "וּבִנְיָהֶם, חֲצִי מְדַבֵּר
אַשְׁדּוּדִית, וְאֵינָם מְפִירִים, לְדַבֵּר יְהוּדִית וְכַלְשׁוֹן, עִם וְעִם"
(נחמיה יג, כד).

ה. וּמִפְּנֵי זֶה, כִּשְׁהָיָה אֶחָד מֵהֵן מִתְפַּלֵּל, תִּקְצַר לִשׁוֹנוֹ לִשְׁאֵל
חֲפָצָיו אוֹ לְהַגִּיד שְׁבַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִשׁוֹן הַקְדָּשׁ, עַד
שִׁיעָרֵב עֲמָה לִשׁוֹנוֹת אַחֲרוֹת. וְכִיּוֹן שֶׁרָאָה עַזְרָא וּבֵית דִּינָו כִּן,
עָמְדוֹ וְתִקְנּוּ לָהֶם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בִּרְכוֹת עַל הַסֵּדֶר.

ו. שְׁלוֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת, שְׁבַח לַה' ; וְשְׁלוֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת, הוֹדָיָה ;
וְאַמְצָעִיּוֹת, יֵשׁ בָּהֶן שְׁאֵלַת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵן כָּמוֹ אֲבוֹת לְכָל
חֲפָצֵי אִישׁ וְאִישׁ, וּלְצָרָכֵי הַצָּבוּר, כָּלֶם כְּדִי שִׁיחָיו עֲרוּכוֹת בְּפִי
הַכֹּל, וְיִלְמְדוּ אוֹתָם בְּמַהֲרָה, וְתִהְיֶה תַּפְלַת אֵלוֹ הָעֲלִיגִים תַּפְלָה
שְׁלֵמָה, כִּתְפַלַּת בַּעַל הַלִּשׁוֹן הַצָּחָה. וּמִפְּנֵי עֲנִין זֶה, תִּקְנּוּ כָּל
הַבִּרְכוֹת וְהַתַּפְלוֹת הַסְדּוּרוֹת בְּפִי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּדִי שִׁיחַא כָּל עֲנִין
בְּרַכָּה, עֲרוּךְ בְּפִי הָעֲלִיג.

ז. וְכֵן תִּקְנּוּ שִׁיחַא מִנִּין הַתַּפְלוֹת, כְּמִנִּין הַקְרִיבָנוֹת שְׁתֵּי תַּפְלוֹת
בְּכָל יוֹם, כְּנֶגֶד שְׁנֵי תְּמִידִין. וְכָל יוֹם שִׁישׁ בּוֹ קָרְבַּן מוֹסֵף, תִּקְנּוּ
בּוֹ תַּפְלָה שְׁלִישִׁית כְּנֶגֶד קָרְבַּן מוֹסֵף. וְתַפְלָה שְׁכָנֶגֶד תְּמִיד
שְׁלִבְקָר, הִיא הַנִּקְרֵאת תַּפְלַת הַשַּׁחַר ; וְתַפְלָה שְׁכָנֶגֶד תְּמִיד

שְׁלֵבִין הָעֲרָבִים, הִיא הַנִּקְרָאת תְּפִלַּת מִנְחָה; וְתַפְּלָה שְׁכָנְגֹד
הַמוֹסָפִין, הִיא הַנִּקְרָאת תְּפִלַּת הַמוֹסָפִין.

ח. וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁיִּהְיֶה אָדָם מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה אַחַת בַּלַּיְלָה, שֶׁהָרִי
אַבְרִי תָמִיד שְׁלֵבִין הָעֲרָבִים מִתְאַפְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה,
שֶׁנֶּאֱמַר "הִיא הָעֵלָה . . ." (ויקרא ו,ב), כְּעֵנִין שֶׁנֶּאֱמַר "עָרַב וּבִקֵּר
וְצִהְרִים, אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה; וַיִּשְׁמַע קוֹלִי" (תהילים נה,יח). וְאִין
תְּפִלַּת עֲרָבִית חוּבָה, כְּתַפְּלַת שַׁחֲרִית וּמִנְחָה; וְאַף עַל פִּי כֵן
נִהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם לְהִתְפַּלֵּל עֲרָבִית,
וְקִבְלוּהָ עֲלֵיהֶם כְּתַפְּלַת חוּבָה.

ט. וְכֵן תִּקְנוּ תְּפִלָּה אַחֵר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה סְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה,
בְּיוֹם הַתַּעֲנִית בְּלִבָּד, כְּדִי לְהוֹסִיף תַּחֲנוּנָה וּבִקְשָׁה, מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית;
וְזוֹ הַתְּפִלָּה נִקְרָאת תְּפִלַּת נְעִילָה, כְּלוֹמַר נִנְעָלוּ שַׁעְרֵי הַשָּׁמַיִם
בְּעַד הַשָּׁמַשׁ וְנִסְתָּרָה, לְפִי שֶׁאִין מִתְפַּלְּלִין אוֹתָהּ, אֲלֹא סְמוּךְ
לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה.

י. נִמְצְאוּ הַתְּפִלוֹת בְּכָל יוֹם שְׁלוֹשׁ, עֲרָבִית וְשַׁחֲרִית וּמִנְחָה;
וּבְשַׁבָּתוֹת וּבְמוֹעֲדִים וּבְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים אַרְבַּע, שְׁלוֹשׁ שְׁלָכָל יוֹם
וְתַפְּלַת הַמוֹסָפִין; וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים חֲמֵשׁ, אַרְבַּע אֵלּוּ וְתַפְּלַת
נְעִילָה.

יא. תְּפִלוֹת אֵלּוּ אִין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן: אִם
רָצָה אָדָם שֶׁיִּתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם כָּלוּ, הָרְשוּת בִּידּוֹ. וְכָל אוֹתָן
הַתְּפִלוֹת שִׁוּסִיף, כְּמוֹ מְקַרֵּיב נְדָבוֹת. לְפִיכֹךְ צָרִיךְ שֶׁיַּחֲדֹשׁ
דְּבַר בַּתְּפִלָּה בְּכָל בִּרְכָה וּבִבְרָכָה מִן הָאֲמָצְעִיּוֹת, מֵעֵין הַבִּרְכָּה,
וְאִם חֲדָשׁ אֶפְלוּ בִּבְרָכָה אַחַת, דִּיּו כְּדִי לְהוֹדִיעַ שֶׁהִיא נְדָבָה, לֹא
חוּבָה. וְשְׁלוֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלוֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת לְעוֹלָם אִין מוֹסִיפִים
בָּהֶן, וְלֹא פּוֹחֲתִין מֵהֶן, וְאִין מְשַׁנִּין בָּהֶן דְּבַר.

יב. אִין הַצָּבוּר מִתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת נְדָבָה, לְפִי שֶׁאִין הַצָּבוּר
מְבִיאִין קָרְבַּן נְדָבָה; וְלֹא יִתְפַּלֵּל אֶפְלוּ יַחֲדֵי מוֹסָף שְׁתִּים, אַחַת
חוּבַת הַיּוֹם וְאַחַת נְדָבָה, לְפִי שֶׁאִין מִתְנַדְּבִין קָרְבַּן מוֹסָף. וַיֵּשׁ
מִן הַגָּאוֹנִים, מִי שֶׁהוֹרָה שְׁאִסּוּר לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת נְדָבָה בְּשַׁבָּתוֹת
וַיָּמִים טוֹבִים, לְפִי שֶׁאִין מְקַרִּיבִין בָּהֶן נְדָבָה, אֲלֹא חוּבַת הַיּוֹם
בְּלִבָּד.